

שבט תשפ"ב, ינואר 2022

### **מחווה גנרי להערכת עבודת גמר 5 יח"ל באזרחות**

המחווה הגנרי מיועד להערכת עבודות גמר באזרחות מכל הסוגים : אמפירי (כמותי)/ איכותני / עיוני  
יש לשים לב לשוני בקריטריונים להערכה המותאמים לסוגי המחקרים השונים ולהעריך על פיהם.

בהצלחה !

**משרד החינוך – وزارة التربية والتعليم**  
**המזכירות הפדגוגית – السكرتارية التربوية**  
**אשכול חברה ורוח – عنقود المجتمع والانسان**  
**הפיקוח על הוראת האזרחות – التفقيش على تعليم المدنيات**

## מחונן גנרי להערכת עבודת גמר באזרחות

| רמת הביצוע של התלמיד/ה        |                       |                        | הניקוד | הקריטריונים להערכה: פירוט המטרות והמיומנויות הנבדקות                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | מרכיבים בעבודת החקר (ממדים)                                                         |
|-------------------------------|-----------------------|------------------------|--------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
| השיג/ה את המטרה באופן לא מספק | השיג/ה את המטרה בחלקה | השיג/ה את המטרה במלואה |        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                     |
| 0%-30%                        | 40%-70%               | 80%-100%               |        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                     |
|                               |                       | 1                      | 1      | <ul style="list-style-type: none"> <li>העבודה הוגשה בשלמותה על כל מרכיביה</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>שלמות הגשת החומר</b>                                                             |
| 0-3                           | 4-7                   | 8-10                   | 10     | <ul style="list-style-type: none"> <li>הוצג מבוא הכולל בתוכו: רקע כללי על הנושא הנחקר, בהקשר האזרחי, הצגה של מטרת המחקר, הצגת שאלת חקר, באזרחות ממוקדת ומתוחמת וקשורה לבעיה אזרחית. הצגת מושגים מרכזיים שידונו בעבודה, הצגת אוכלוסיית המחקר הוצג מבנה העבודה על פי חלקיה (פרקי העבודה).</li> <li>צוינה מתודולוגיית המחקר שנבחרה (מחקר אמפירי/ איכותני / עיוני) וכלי המחקר שבו יעשה שימוש</li> <li>הוצגו השיקולים לבחירה במתודולוגיה מסוג זה במחקר הנוכחי</li> <li>❖ הערה: במחקר אמפירי (כמותי) תוצג בנוסף השערת המחקר</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>מבוא ומתודולוגיה מחקרית</b><br><br><b>10%</b>                                    |
| 0-7                           | 8-15                  | 16-20                  | 20     | <ul style="list-style-type: none"> <li>הסקירה התיאורטית מספקת את הרקע המדעי התיאורטי לגבי הסוגייה הנחקרת באופן נרחב ומעמיק</li> <li>הסקירה מתבססת על מקורות מידע מגוונים עדכניים הסוקרים את הבעיה הנחקרת מהיבטיה השונים לצורך הבנת מורכבות הבעיה ומענה לשאלת החקר.</li> <li>הסקירה התיאורטית מחולקת לפרקים ותתי פרקים המציגים היבטים שונים ורחבים של הנושא הנחקר.</li> <li>בכל פרק / תת פרק בעבודה נעשה שילוב של מספר מקורות ביבליוגרפיים.</li> <li>הסקירה כוללת התייחסות למרכיבים שרלוונטיים לתיאור רחב של הבעיה הנחקרת ולמתן מענה לשאלת החקר למשל: מאפיינים, נתונים על הבעיה, גורמים המשורבים בבעיה, הקשיים האזרחיים שהבעיה מעוררת, הדרכים שבהם זוכה הבעיה להתייחסות חברתית פוליטית, הפתרונות הקיימים לבעיה, הצגת הבעיה באמצעות מושגים מתחום האזרחות, בחינת הבעיה לאור היותה של מדינת ישראל מדינה יהודית ודמוקרטית, הצגת זכויות ועקרונות דמוקרטים רלוונטיים, הצגת חקיקה ופסיקה הקשורה בבעיה (אם יש), רשויות אחראיות ומעורבות הצגת עדויות ומקרים המתארים את הבעיה ועוד.</li> <li>הוצגו עובדות / נתונים המספקים מענה תיאורטי לשאלת החקר.</li> <li>קיימת התייחסות לפעולות שנעשו על ידי גוף שלטוני / אזרחי (ארגוני מגזר שלישי) בתחומים שונים כמו: חקיקה / פסיקה / קביעת מדיניות / אכיפה / יישום בפועל של מדיניות / מחאה אזרחית / דו"חות ביקורת, תכניות אופרטיביות, יישום בפועל של מדיניות, פתרונות מוצעים לבעיה ועוד.</li> <li>הסקירה כוללת לפחות מקור אחד שהוא חוק / תקנה רלבנטית ומקור אחד שמתייחס לרשות / מוסד שלטוני הקשורים בנושא הנחקר או התייחסות לפסיקה בנושא.</li> <li>המקורות צוינו בעבודה על פי הכללים הנהוגים (אזכורים ורשימה ביבליוגרפית).</li> <li>המקורות שנספפו עובדו וסוכמו בצורה תמצתית, קוהרנטית ומקושרת</li> <li>נעשה שימוש באסטרטגיה של מיוזג טקסטים בכל אחד מפרקי הסקירה התיאורטית.</li> <li>נושא החקר מוצג בסקירה בצורה משפכית מהכלל אל הפרט או היגיון פנימי אחר.</li> <li>❖ הערה: במחקר אמפירי (כמותי) הסקירה תציג את כל משתני המחקר וכן את הקשר בין המשתנים הנחקרים כחלק מפרקי העבודה</li> </ul> | <b>סקירת ספרות</b><br><br><b>20%</b>                                                |
| 0-3                           | 4-7                   | 8-10                   | 10     | <ul style="list-style-type: none"> <li>בעיית המחקר / שאלת החקר נותחה באמצעות מושגים / מודלים תיאורטיים / גישות מתחום הדעת אזרחות למשל: זכויות אדם ואזרח / זכויות פוליטיות / זכויות חברתיות / גישות כלכליות חברתיות / זכויות מיעוטים / עקרונות דמוקרטים, גישות למדינת לאום / הכרזת העצמאות / שסעים בחברה הישראלית.</li> <li>המושגים התיאורטיים שהוצגו רלוונטיים לניתוח ובדיקת שאלת החקר.</li> <li>המושגים סוכמו בהרחבה ממקורות מקצועיים מגוונים</li> <li>נעשה ניתוח וקישור מיטבי בין המושג / התיאוריה / המודל התיאורטי לשאלה / הבעיה הנחקרת.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>ניתוח הנושא הנחקר באמצעות מודלים תיאורטיים ומושגים באזרחות</b><br><br><b>10%</b> |

**הפיקוח על הוראת האזרחות, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך**  
**רחוב דבורה הנביאה 2 ירושלים 91911, טלפון 02-5603599, פקס 02-5603580**

**משרד החינוך – وزارة التربية والتعليم**  
**המזכירות הפדגוגית – السكرتارية التربوية**  
**אשכול חברה ורוח - عنقود المجتمع والانسان**  
**הפיקוח על הוראת האזרחות – التفطيش على تعليم المدنيات**

| סיכום החלק התיאורטי      | בסיום הסקירה התיאורטית יוצג סיכום קצר של החלק התיאורטי שיציג את הרעיונות המרכזיים ואת עיקרי הדברים שעלו בסקירה.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 3  | 3    | 2   | 0-1 |
|--------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|------|-----|-----|
| מתודולוגיית המחקר<br>10% | <ul style="list-style-type: none"> <li><b>במחקר עיוני :</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>קיימת הצגה מפורטת של מתודולוגיית המחקר (שיטת המחקר העיונית).</li> <li>צוינו המקורות המרכזיים שבם נעשה שימוש בכתיבת העבודה.</li> <li>קיימת התייחסות לתרומתו של המקור לעבודה.</li> </ul> </li> <li><b>במחקר אמפירי :</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>הוצגה שיטת המחקר</li> <li>הוצגה שאלת החקר + השערת החקר + המשתנים + הגדרות נומינליות ואופרטיביות למשתנים</li> <li>הוצג כלי מחקר שמתאים לשאלת החקר</li> <li>כלי המחקר אכן בודק את כל התופעה הנחקרת ורק אותה.</li> <li>הוצגו השיקולים לבחירת כלי המחקר ואופן בנייתו (איזה מרכיב של משתנה נבדק בכל פריט של כלי מחקר)</li> <li>הוצגה אוכלוסיית המחקר והמדגם</li> <li>קיים תיאור הפעלת כלי המחקר</li> <li>הוצג אופן חישוב הציון בכלי המחקר (ממוצעים, שכיחויות, חציון וכו')</li> <li>הוצג ההליך המחקרי הדרך שבה עשה החוקר שימוש בכלי המחקר, התנאים וכו'</li> </ul> </li> <li><b>במחקר איכותני :</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>הוצג הסבר כללי על המחקר האיכותני</li> <li>הוצג כלי המחקר</li> <li>הוצג מבנה כלי המחקר</li> <li>הוצגה אוכלוסיית המחקר והמדגם</li> <li>קיימת הצגה של המשתתפים ושדה המחקר (לפחות 6 משתתפים)</li> <li>חוקר הציג את עצמו בהקשר לביצוע המחקר</li> <li>הוצג מהלך המחקר הוצג תיאור איסוף הנתונים מתחילת המחקר ועד סיומו ; התייחסות לקשיים ופתרונם</li> <li>ישנה התייחסות לכללי האתיקה במחקר</li> </ul> </li> </ul>                                                                                                                                                                                          | 10 | 8-10 | 4-7 | 0-3 |
| ממצאי המחקר<br>10%       | <ul style="list-style-type: none"> <li><b>במחקר עיוני :</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>(על המעריך לבדוק חלק זה על פי מה שנכתב בפרק הדיון והמסקנות)</li> <li>הממצאים העיקריים מהסקירה התיאורטית הוצגו בפרק הדיון והמסקנות בצורה ברורה ועניינית</li> </ul> </li> <li><b>במחקר אמפירי :</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>הנתונים הגולמיים מוצגים בצורה ברורה ומופיעים בנספחים (תמלילי ראיונות, טבלת ריכוז נתונים משאלונים וכו')</li> <li>הממצאים מוצגים ומוסברים באופן גרפי ומילולי בצורה המסייעת להבנה ע"פ המקובל בתחום הדעת, לדוגמה : טבלאות, גרפים, תרשימים או איורים המלווים בהסבר מילולי.</li> <li>ההסבר המילולי מתייחס לעיקרי הממצאים ואינו חוזר על המוצג באופן גרפי</li> <li>הממצאים מוצגים בצורה המתאימה לשאלת החקר ע"פ ההגדרות האופרטיביות של המשתנים (קיבוץ נתונים ע"פ מרכיבי ההגדרה של כל משתנה)</li> </ul> </li> <li><b>במחקר איכותני :</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>הוצג הסבר כיצד בנוי הפרק (על פי קטגוריות, תמות או כל סדר הגיוני אחר)</li> <li>הממצאים עובדו והוצגו ע"פ המקובל בכלי המחקר שנבחר. לדוגמא, בראיונות, יוצגו הממצאים ע"פ הקטגוריות / התמות המרכזיות בסדר הגיוני שזיהה החוקר (תמלול הראיונות ללא עיבוד יופיע בנספח)</li> <li>הממצאים הוצגו באופן שיטתי, ענייני וקצר תוך הקפדה על איזון ובחירה מושכלת של ציטוטים אין הצגה של פרשנות או משמעות לממצאים (יוצג בפרק הדיון והמסקנות)</li> <li>נעשה שימוש בציטוטים כעדות, תמיכה וכחיוזק לתיאור הממצאים ולא כעומדים בפני עצמם</li> <li>יש שילוב בין הציטוטים וקטעי קישור המציגים באופן ברור וענייני את הסיפור העולה מהם</li> <li>אין להוסיף פרשנות או משמעות לממצאים בפרק זה</li> </ul> </li> </ul> | 10 | 8-10 | 4-7 | 0-3 |

**הפיקוח על הוראת האזרחות, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך**  
**רחוב דבורה הנביאה 2 ירושלים 91911, טלפון 02-5603599, פקס 02-5603580**

**משרד החינוך – وزارة التربية والتعليم**  
**המזכירות הפדגוגית – السكرتارية التربوية**  
**אשכול חברה ורוח - عنقود المجتمع والانسان**  
**הפיקוח על הוראת האזרחות – التفطيش على تعليم المدنيات**

|                                      |                               |                                 |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                 |
|--------------------------------------|-------------------------------|---------------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| 0-3                                  | 4-7                           | 8-10                            | 10  | <p>מטרת הדיון היא לתת פרשנות והסברים לממצאים העיקריים של המחקר, תוך<br/> התייחסות לשאלות המחקר ולסקירת הספרות</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• הוצגו בצורה מתומצתת ועניינית הסוגיות המרכזיות שנידונו במהלך העבודה.</li> <li>• הוצג מענה ענייני וברור לשאלות/ות החקר בהתאם לממצאים שעולים מהסקירה התיאורטית והמחקר עצמו.</li> <li>• במחקר עיוני / איכותני: הוצג טיעון המסכם את ההתייחסות לשאלת החקר (הצגת עיקרי הממצאים בהתייחס לשאלה) הטיעון יכלול תשובה לשאלת החקר (טענה) ולפחות שני נימוקים המבוססים על החלק המחקרי שמופיע בעבודה (מסוג הסבר או מסוג ראיה).</li> <li>• במחקר אמפירי (כמותי) הוצגה תשובה לשאלת החקר בהתייחס להשערה שהוצגה. הצגת הפרכה או אישוש להשערה בדרך של טיעון. הטיעון יכלול שני נימוקים לפחות, כאשר לפחות אחד מהם מבוסס על המחקר שערך התלמיד. תוצג מסקנה הנובעת מהנימוקים. מתן הסבר לממצאים והשוואה בין סקירת הספרות והממצאים. במידה ויש ממצאים סותרים לנימוקים שהוצגו – יש להתייחס אליהם.</li> <li>• המסקנות במחקר הוצגו כתובנה תיאורטית ומעשית הנובעות מהנימוקים שהוצגו.</li> <li>• קיימות התייחסות ביקורתית לתהליך החקר ולמגבלות המחקר הוצגו כיווני חקירה חדשים הנובעים מהמחקר או ממגבלותיו.</li> <li>• הוצגו המלצות להמשך המחקר בנושא או בנושאים הנובעים ממנו</li> <li>• הוצגה הצעה לפתרון אזרחי מעשי קונקרטי לבעיית החקר שהועלתה</li> <li>• ביטוי אישי של החוקר (אפשרי רק בדיון)</li> </ul> | <b>דיון ומסקנות (10%)</b>                       |
| 1                                    | 2                             | 3                               | 3   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• רישום המקורות נעשה ע"פ אחת השיטות המקובלות במחקר המדעי</li> <li>• קיימות הלימה בין רשימת המקורות לבין האזכורים בגוף העבודה</li> <li>• הערות השוליים נכתבו ע"פ הכללים</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>ביבליוגרפיה ורישום מקורות בגוף העבודה 3%</b> |
| 1                                    | 2                             | 3                               | 3   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• העבודה כוללת בתוכה תוכן עניינים. הצגה ע"פ הדרישות (שער, עימוד, תוכן עניינים)</li> <li>• העבודה כתובה בסגנון בהיר ענייני ותמציתי. בשפה תקינה, מסודרת ומוגהת היטב.</li> <li>• נספחים – נעשה שימוש מושכל בנספחים רלוונטיים התורמים להבנת העבודה והנושא הנחקר.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <b>מבנה כתיבה ועריכה של העבודה 3%</b>           |
| השיג/ה את המטרה באופן לא מספק 0%-30% | השיג/ה את המטרה בחלקה 40%-70% | השיג/ה את המטרה במלואה 80%-100% | 20  | <p><b>הערכת שיחת המעריך עם התלמיד/ה :</b></p> <p>השיחה לא באה לבדוק את בקיאותו של התלמיד בידיעת פרטים. תפקידה של השיחה היא לעמוד על מידת הבנתו הכוללת של התלמיד את הנושא הנחקר על היבטיו האזרחיים השונים. כמו כן, לבדוק את יכולתו לקשר בין הנושא הנחקר למושגי יסוד בתחום הדעת. בשיחה יבהיר התלמיד את תהליך החקר בשלבי השונים. תיבדק יכולתו להסביר סוגיות מרכזיות שעלו בעבודה. התוצאות והמסקנות. תיבדק עצמאותו ומעורבותו בביצוע המחקר וכן בעיות מיוחדות וייחודיות שהתעוררו אצל התלמיד במהלך המחקר.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <b>בחינה מעשית שיחה עם התלמיד/ה 20%</b>         |
|                                      |                               |                                 | 100 | <b>סה"כ נקודות ציון סופי :</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <b>100%</b>                                     |